

Ta vare på naturen

Viktige naturkamper
som pågår – og
hvordan Rødt vil
redde norsk natur

Ta vare på naturen

Viktige naturkamper som pågår – og hvordan Rødt vil redde norsk natur

Utgitt av Rødts stortingsgruppe, august 2025.

Innhold

Hvordan Rødt vil redde norsk natur	s. 4
------------------------------------	------

25 tiltak for å vinne naturkampene	s. 6
------------------------------------	------

Rødt tar naturkampen der du bor	s. 8
---------------------------------	------

Finnmark	s. 9
----------	------

Troms	s. 12
-------	-------

Nordland	s. 14
----------	-------

Trøndelag	s. 16
-----------	-------

Møre og Romsdal	s. 19
-----------------	-------

Sogn og Fjordane	s. 22
------------------	-------

Hordaland	s. 27
-----------	-------

Rogaland	s. 30
Agder	s. 33
Telemark	s. 36
Buskerud	s. 38
Innlandet	s. 40
Akershus	s. 43
Oslo, Vestfold og resten av fylkene ved Oslofjorden	s. 45
Østfold	s. 48
Noter	s. 52

Rødts stortingsgruppe

Postadresse: Stortinget, Postboks 1700 Sentrum, 0026 Oslo

E-post: postmottak.rodt@stortinget.no

Telefon: 23 31 23 95

Rødt

Adresse: Storgata 33, 0184 Oslo

E-post: roedt@roedt.no

Telefon: 22 98 90 50

Hvordan Rødt vil redde norsk natur

Vi står midt i en global naturkrise, som også rammer Norge. Over hele landet står folk i naturkamper som betyr mye for miljø, lokalsamfunn og friluftsliv.

Norsk natur bygges ned, bit for bit. Her hjemme er tusenvis av arter, naturtyper, planter, sopp og insekter truet og satt på «rødlista».¹ Arealinngrep er hovedårsaken til dette, både i Norge og internasjonalt.²

Mange kjemper for å bevare naturen i sitt område og sin region, men disse kampene trenger også en stemme på Stortinget. Den stemmen er Rødt. I denne rapporten går vi fylkesvis gjennom noen av de viktigste naturkampene i Norge nå, og viser hvordan Rødt vil ta kampen for disse på Stortinget. En stemme til Rødt er en stemme for å ta vare på naturen der du bor.

I 2024 leverte regjeringen en stortingsmelding som skulle vise hvordan Norge kan bidra til å oppnå de globale målene i FNs naturavtale.³ Dessverre mangler denne handlingsplanen både tydelige målsetninger og politikk for å gjennomføre målene.⁴

I tillegg til å ta kampen om enkeltprosjekter, vil Rødt:

- Verne 30 % av landarealet innen 2030 (inkl. Svalbard og Jan Mayen), opp fra dagens nivå på ca. 25,7%. Vernet skal være representativt, noe det ikke er i dag. Det betyr at mye mer må vernes.
- Utarbeide ny plan for nasjonalparker og verneområder, som sikrer at vernet også er representativt – altså at alle viktige naturtyper i Norge er ivaretatt.
- Lage en marin verneplan for å verne 30 % av havområdene innen 2030
- Igangsette restaurering av minst 30 % av forringede økosystemer innen 2030
- Pålegge kommunene å gjennomgå alle arealplaner, for å

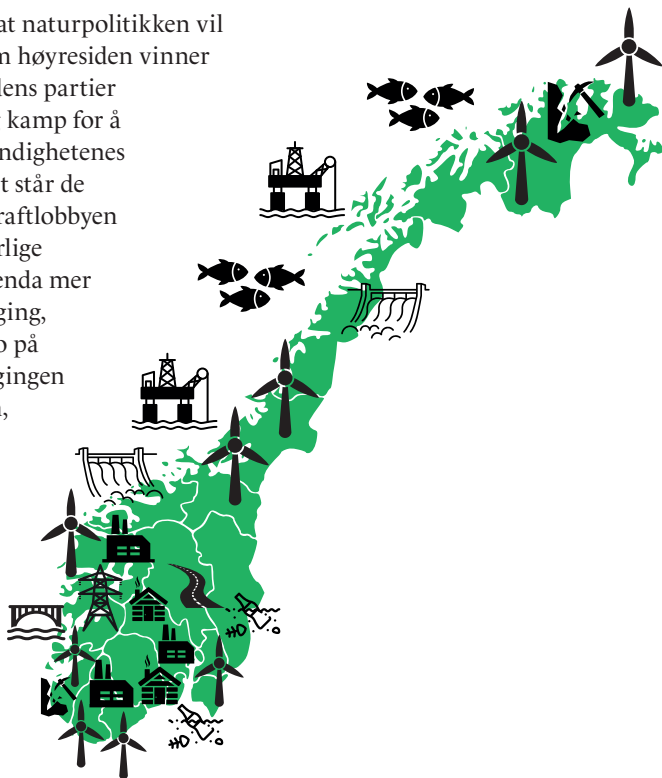
kartlegge mulig naturtap, og oppdatere kravene til kommunenes arealplanlegging. Kommunene skal også få mer midler til å ta vare på natur.

- Sikre at arealnøytralitet blir standard i statlig og kommunal planlegging.

Ap/Sp-regjeringen leverte en for dårlig stortingsmelding om naturpolitikk, og gjorde en rekke feilgrep i naturpolitikken. Arbeiderpartiet og Senterpartiet har gått sammen med høyresiden for å åpne opp for ny vindkraftutbygging i norsk natur, åpne for gruvedrift på havbunnen, og svekke vassdragsvernet.^{5 6 7}

Samtidig vet vi at naturpolitikken vil bli mye verre om høyresiden vinner valget. Høyresidens partier kjemper en evig kamp for å svekke miljømyndighetenes innflytelse.⁸⁹ Det står de sammen med kraftlobbyen om.¹⁰ De borgerlige partiene vil ha enda mer motorvegutbygging, et raskere tempo på vindkraftutbyggingen og åpne Lofoten, Vesterålen og Senja for oljeboring.

Et sterkt Rødt etter valget vil sikre at naturen har en stemme.

25 tiltak for å vinne naturkampene

1. Gi statsforvalterne et tydelig oppdrag om å ivareta verdifulle naturområder, og stanse prosjekter som raserer natur. Plan- og bygningsloven må strammes inn.
2. Stille krav om at en uavhengig aktør utreder konsekvensene store byggeprosjekter har for natur.
3. Stille strengere krav til kommunal saksbehandling i arealsaker.
4. Ha full stopp i nye fritidsboliger i strandsonen, og ha en kraftig innstramming på regler for nye brygger
5. Forby sjødeponi nasjonalt og tilbakekalle gruveselskapets tillatelse i Repparfjord. Et nytt statlig gruveselskap må opprettes og få i oppgave å utvinne mineraler i Norge på en skånsom og miljøvennlig måte.
6. Utrede en flytting av dispensasjonsmyndighet fra kommune til statsforvalteren i strandsonesaker, og om reguleringsplaner som tillater utbygging i strandsonen skal godkjennes av statsforvalter.
7. Gi kommunene mer penger til å restaurere natur, og verne og beskytte natur- og friluftsområder.
8. Forby nye hyttefelt, og si nei til de største nye hyttene.
9. Pålegge kommunene å gjennomgå eldre arealplaner, for å kartlegge mulig naturtap og stille strengere krav.
10. Innføre mye strengere begrensninger på inngrep i villreinens områder.
11. Si nei til leting etter ny olje og gass, utvidelser av eksisterende felt og åpning av nye områder.
12. Avvise alle nye vindkraftanlegg i Norge.
13. Stanse utbyggingen av havvind i Norge. Øke innsatsen for naturkartlegging i våre havområder.
14. Stanse planlagte nye elektrifiseringsprosjekter på sokkelen, og Melkøya. Utslippene må kuttes gjennom karbonfangst og -lagring, samt nedskalert drift.

15. Lage en nasjonal plan for oppgradering og utvidelse av eksisterende vannkraft i løpet av neste stortingsperiode. Planen må dekke hele landet, og alle vannkraftanlegg, og vise hvordan vi kan få økt produksjon og effekt på en skånsom måte, samtidig som natur og dyreliv ivaretas bedre.
16. Sikre nok kraft i Norge gjennom storstilt energieffektivisering og lokal solkraft og bergvarme.
17. Styrke vernet av de vernede vassdragene, og reversere svekkelsen som ble innført av Arbeiderpartiet, Høyre, Fremskrittspartiet og Senterpartiet våren 2025.
18. Innføre strenge krav til prioritering av tilgang på kraft, for å hindre overetablering av datasentre og hydrogenfabrikker.
19. Si nei til planer om store kraftlinjer der mindre investeringer med færre inngrep er mulig.
20. Lage en nasjonal oversikt over grå arealer, og sørge for at kommunene legger prosjekter dit.
21. Stanse byggingen av en rekke motorvegprosjekter i Norge. Prioritere «hverdagsveier», som fylkesveiene, samt ras- og skredsikring av eksisterende veier.
22. Lage en nasjonal plan for hvor utbygging av industrihavner, datasentre, hydrogen- og ammoniakkfabrikker og fyllestasjoner skal skje for å hindre overetablering, unødvendig nedbygging av natur og unødvendig kraftbruk. I mellomtiden sier vi nei til etablering av nye slike kraftsluk.
23. Redusere antallet oppdrettsfisk i Norge og stille krav om lukkede merder i alle nye anlegg.
24. Si nei til alle nye fabrikker uten renseanlegg i Oslofjorden, for å hindre ytterligere forurensing.
25. Ha krav om nødvendige kommunale renseanlegg som dekker alle tettstedene langs Oslofjorden. Disse renseanleggene skal bygges effektivt og samordnet, og oppfylle de behovene Oslofjorden har for rensing – ikke blindt følge regler bestemt av EU. Det skal være et mål at staten finansierer halvparten av en effektiv utbygging av renseanlegg i området. Det trengs også en statlig plan for oppgradering av vann og avløp i hele landet, som sørger for effektiv oppgradering i tråd med nasjonale behov, på en måte som begrenser kostnadene til innbyggerne.

Rødt tar naturkampen der du bor!

Disse sakene viser at naturen er truet over hele landet. Mange saker går igjen i flere fylker, som vindkraft, utbygging i vernede vassdrag, forurensing fra oppdrett, hyttebygging og bygging i strandsonen. Overetablering av datasentre og hydrogenfabrikker skaper økt press for kraftutbygging mange steder.

Rødt er både opptatt av enkeltprosjekter, og å ha en mer ambisiøs naturpolitikk hvor vi verner mer og bygger ned mye mindre natur.

De siste fire årene, som regjeringsperiodene før, har vært nedslående for naturpolitikken. Politikere finner alltid unnskyldninger for å bygge ned norsk natur; mangel på arbeidsplasser, mangel på strøm, manglende utslippskutt. Men det er ikke arbeidsplassmangel og kraftmangel som preger Norge i dag, og naturinngrep betyr ofte økte klimagassutslipp. Derfor trengs det en snuoperasjon i naturpolitikken. Den kampen tar Rødt-politikere landet rundt hele året, gjennom lokalpolitikk, folkelige bevegelser og på Stortinget.

Rødt er utfordrerens i årets stortingsvalg, som lover å ta kampen for norsk natur i hele landet.

Finnmark

Foto: Larry Lamsa/CC BY 2.0

«Kraft- og industriløftet» og elektrifiseringen av Melkøya truer naturen

I 2023 besluttet Arbeiderpartiet og Senterpartiet i regjering at gasskraftverket på Melkøya skal elektrifiseres for å få ned selskapets utslippstall og eksportere mer gass til utlandet. Strømmen skal komme fra store vindkraftutbygginger i Finnmark.¹¹

Det er sendt på høring forslag om å bygge en rekke vindkraftanlegg. Det er snakk om naturinngrep som rammer 515 000 dekar av Finnmarksnaturen.

¹² Til sammenligning var bare 70 000 dekar i Finnmark brukt til bebyggelse og veier i 2017. ¹³ Dette såkalte «Kraft- og industriløftet» innebærer det største naturinngrepet vi har sett i Finnmark, og påvirker friluftsliv, dyreliv og ikke minst reindrift. Vindkraft fører til redusert tilgang på inngrepsfri natur og at sammenhengende naturområder stykkes opp og blir mindre verdifulle for artene som lever der. I tillegg svekkes ofte karbonopptaket i naturen.¹⁴

Ut over vindkraftanleggene er det planer om å bygge en rekke kraftledninger for å koble vindkraftanleggene og Melkøya-anlegget sammen. «Kraft- og industriløftet» vil bety enorme, unødvendige inngrep. Sametinget går mot regjeringens forslag, men har gitt støtte til et alternativ med mindre nettutbygging, som vil sikre strømforsyningen i hele Finnmark også i framtiden, om ikke all strømmen går til olje- og gassnæringen.

Våren 2025 var Rødt en av de fremste forkjempere for at Stortinget måtte reversere beslutningen om å elektrifisere Melkøya. Dessverre tapte vi i Stortinget med kun en stemme.¹⁵ Når Stortinget får en ny sammensetning etter høstens valg, kommer en ny sjanse til å stanse elektrifisering av Melkøya.

RØDT VIL:

- Stanse dagens planlagte elektrifisering av Melkøya med kraft fra nettet. Pålegge Equinor å bygge et gasskraftverk med karbonfangst- og lagring for å løse anleggets energibehov.
- Avvise alle vindkraftplaner i Finnmark og Norge ellers.
- Stanse de nye monstermastutbyggingene i Finnmark, og forsterke strømmettet i Finnmark med en nedskalert modell.

I Repparfjord er både fiske og reindrift under angrep

Like ved den nasjonale laksefjorden Repparfjord i Vest-Finnmark vil det kanadisk-eide selskapet Nussir bygge en kobbergruve og dumpe avfallet i fjorden. Prosjektet vil ha store konsekvenser for naturen på land og i sjøen. Anleggelsen av den underjordiske gruen vil føre til at et stort naturområde bygges ned og påvirkes. Området vil bli utsatt for sprengning, støy og frakt av store mengder masse. Gruvedriften vil dermed ødelegge for reindriftnæringen som opererer i området.

Som et av få land i verden tillater Norge å dumpe avgangsmassene fra gruvedriften til sjøs. Avgangsmassene består av finmalt steinstøv med store mengder tungmetaller, som vil være akutt giftig for mange marine organismer. Små konsentrasjoner av slike partikler vil ha sterk negativ påvirkning på fjordens bestander av fisk som torsk, sei og kveite. Det

marine livet i deponiområdet vil bli utradert, og partikler vil kunne spre seg langt av gårde og skade store deler av fjorden, som også er hjem til sjøpattedyr som spekkhogger, vågehval og nise.¹⁶ Laksen som beveger seg fra Repparfjord og opp i Repparfjordelva vil også bli påvirket. Forrige gang det var gruvedrift med sjødeponi i området, på 70-tallet, ble bestandene redusert. Nå er det snakk om et mye større deponi.

Konsekvensene fra andre norske sjødeponier, som i Bøkfjorden i Øst-Finnmark og Jøssingfjorden i Rogaland, har vært svært skadelige for det marine livet.

Rødt vil ikke tillate gruvedrift som fører til store naturinngrep eller er skadelig for reindrift. Løsningen på avfallsproblemet er ikke å dumpe det i fjorden eller andre steder i naturen, men å utnytte avgangsmassene bedre, bruke overskuddsmassen på alternative måter, og å fylle den tilbake i gruvegangene. Den internasjonale gruveindustrien med aktører som kanadiske Blue Moon, som eier Nussir, har gang på gang vist at de har svært kortsiktige og lite bærekraftige driftsstrategier. De vil utvinne mineraler raskt når mineralprisene er høye. Det motarbeider en mer bærekraftig og miljøvennlig gruvedrift. I 2026 har Nussir hatt forurensingstillatelse i ti år. Etter ti år kan staten tilbakekalle eller endre den. Rødt vil sørge for å tilbakekalle den, og stille strenge krav til gruvedriften om det eventuelt skal gis en ny tillatelse.

Rødt vil ha et statlig mineralselskap som kan drive gruver med strenge krav til natur og miljø, i områder der det ikke ødelegger for eksisterende næringer og natur. Dumping av gruveavfall til sjøs eller i naturområder må forbys.

RØDT VIL:

- Forby sjødeponi nasjonalt og tilbakekalle selskapets forurensingstillatelse i Repparfjord. Nussir må komme fram til et mer miljøvennlig driftskonsept og komme til enighet med reindriftsutøverne i området.

Karin Beate Nøsterud/CC BY 2.5 DK

Oppdrettsnæringa må rydde i eget reir

Lakseoppdrett i åpne merder i sjøen har blitt en stor industri som er den nest største eksportnæringen i Norge.

Grunnlaget ble lagt av lokale ildsjeler, oftest med bakgrunn i fiske eller jordbruk. De fleste anlegg er nå overtatt av store konsern, noen norske og noen utenlandske eiere. De fleste er børsnoterte selskap og med milliardinntekter årlig. Oppdrettsnæringen har bidratt til at flere kystsamfunn fortsatt er levedyktige og har en positiv befolkningsutvikling fordi næringa gir viktige arbeidsplasser. I de senere år har man sett en økt monopolisering i bransjen, med fire børsnoterte selskaper med mye internasjonalt eierskap: Salmar, Marine Harvest, Lerøy og Cermaq.

Etter hvert har også miljøkonsekvensene av oppdrettsanleggene blitt store. De åpne oppdrettsmerkene uten krav til rensing eller oppsamling av avføring og overskuddsfôr forårsaker stor forurensing som endrer økosystemene i fjordene og fordriver lokale fiskearter. Rømming har ført til at oppdrettsfisk har gytt i elvene, noe som kan genetisk påvirke de unike laksebestandene i elvene og redusere villaksens levedyktighet. Lakselus og ulike sykdommer forårsaker omfattende dødelighet og velferdsutfordringer for oppdrettslaks, samtidig som lakselus fra merkene sprer seg til villaks og ørret med svært negative konsekvenser for disse bestandene. Det brukes titalls millioner rensefisk hvert år, og næringa kan ikke gjøre rede for hva som skjer med disse fiskene etter de er sluppet ut i merkene.¹⁷ Dette må regnes som miljøkriminalitet og uakseptabel fiskevelferd, og kan ikke fortsette.

Det er mye oppdrett langs hele norskekysten fra Vestlandet til Finnmark, og Troms er blant de store oppdrettsfylkene. Sommeren 2024 så vi en stor økning i utfordringene med lakselus i Troms som følge av høyere vanntemperaturer.¹⁸ Vinteren 2025 så vi eksempler på titusenvis av rømte oppdrettslaks i Midt-Troms,¹⁹ og hundretusenvis av laks som døde i merdene i Nord-Troms.²⁰

Det gjøres forsøk på problemløsning og utvikling av oppdrettsnæringen, men mange av disse er lite utredet og fører med seg nye store utfordringer. Et eksempel er utvikling av torskeoppdrett hvor påvirkningen på den truede kysttorsken er lite utredet. Et annet eksempel er havbasert lakseoppdrett hvor merdene plasseres lengre ut på havet, men som ved flere anledninger likevel rammes av lakselus og rømminger. Et tredje eksempel er semilukkede anlegg på land, hvor holmer sprenges bort i verdifull kystnatur og det er manglende rensing av utslipp. Rødt vil sikre at oppdrettsnæringa driver sin virksomhet innenfor dyrevelferdsmessige og miljømessige gode rammer. Da må det tas drastiske grep.

RØDT VIL:

- Redusere antallet oppdrettsfisk i Norge, og ha strengere krav til fiskevelferd.
- At nye merder skal bruke en lukket teknologi i sjøen, som er sikker mot rømning og forurensing, og gir kontroll på sykdom og lus.
- Gi kommunene myndighet og plikt til å sette miljøkrav i sine arealplaner for oppdrett.
- Innføre mye strengere krav til hvilke områder oppdrettsnæringa skal få vokse i.
- Ha strengere krav til etablering av lukkede anlegg på land.

Som i Finnmark, er det også et press for mer vindkraft i Troms. Det er utbyggere som har foreslått prosjekter i Kvænangen, Balsfjord og Senja. Det er gjerne snakk om områder i fjellene som er viktig for reindrift, men som også har konsekvenser for natur, drikkevannskilder og friluftsliv.

Nordland

Foto: Rudy Wilms/CC BY-NC-ND 2.0

Naturen og fiskeriene i Lofoten, Vesterålen og Senja er igjen truet

Lofoten, Vesterålen og Senja, og havområdene rundt, har et naturmangfold som er unikt og uerstattelig i verdenssammenheng. Korallrevene, gyteområdene, sjøfuglene og fødestuen til verdens største torskestamme – alt dette vil være sterkt truet hvis det åpnes for petroleumsvirksomhet. Å gå løs på sårbar natur og på det som har utgjort matfatet vårt i tusenvis av år er svært uklokt.

Kampen om et oljefritt Lofoten, Vesterålen og Senja har pågått i flere tiår. På 2010-talet mobiliserte Folkeaksjonen til stor kamp. Gjentatte regjeringer endte med å gå mot åpning for oljeboring her, og etter at Arbeiderpartiet snudde og gikk mot, ble det stille lenge. Før Høyre og Fremskrittspartiet begynte å rasle med sablene igjen.

En nylig undersøkelse fra Repons analyse viser et solid flertall mot å åpne LoVeSe – både nasjonalt og lokalt.²¹ I tillegg sier 8 av 10 lokale Høyre-ordførere i regionen det samme.²² Likevel åpnet Høyres landsmøte for en åpningsprosess for ny oljeutvinning her.

Høyre og Frp må holdes langt unna regjeringsmakten hvis vi skal ta vare på livet i havet i Lofoten, Vesterålen og Senja.

Dagens regjering vil dessverre åpne for oljeaktivitet faretruende nært Lofoten. I begynnelsen av 2025 delte regjeringen ut letelisenser på Trænarevet i Norskehavet,²³ hvilket er et brudd med både Hurdalsplattformen og regjeringens egen forvaltningsplan for norske havområder.²⁴ Rødts svar er: Ingen nye områder skal åpnes for olje- og gassutvinning, og særlig ikke i området rundt Lofoten, Vesterålen og Senja.

RØDT VIL:

- Si nei til ny leting etter olje- og gass, utvidelser av eksisterende felt og åpning av nye områder. Stansen må iverksettes først i sårbare områder som Trænarevet, Lofoten, Vesterålen, Senja, Skagerak, Mørebanken og Barentshavet.
- Få på plass en nedtrappingsplan for siste fase av norsk olje- og gassutvinning, med en tydelig strategi for omstilling og nye arbeidsplasser.

Det er også flere planer om store datasentre og hydrogenfabrikker i Nordland, som vil legge press på det store kraftoverskuddet i fylket. Datasenterplanene ved Narvik er et eksempel. Det har vært flere forslag om ny vindkraft og å bygge ut vernede vassdrag som Vefsna. Høyre har blant annet tatt til orde for å bryte vassdragsvernet her.

Forurensing fra oppdrett er også et stort problem flere steder i Nordland. Les mer om det i punktet om Troms.

Trøndelag

Foto: Markus Tacker/CC BY-ND 2.0

Strøm til oljeplattformer gir press for mer naturødeleggende vindkraft

Utenfor kysten av Midt-Norge ligger oljefeltene Haltenbanken og Snorre A. Feltene har fått reservert strømtilgang hos Statnett, men har ikke fått tillatelsene fra energimyndighetene til å faktisk elektrifisere olje- og gassplattformene.

Trøndelag har i dag et kraftoverskudd, men ligger i et større prisområde med kraftunderskudd. Ettersom det fortsatt er betydelig kraftoverskudd på Vestlandet og i Nord-Norge, er krafttilgangen god. Men nå opplever eksisterende industri og ulike nye næringer at de ikke får tilgang på strøm, fordi olje- og gassnæringen sitter som en propp i systemet og okkuperer strømkøen. Det finnes flere eksempler på lokale bedrifter som nå ikke får strøm, fordi oljenæringen har reservert alt. Et eksempel er Scanbio i Lysøysundet.

Denne kraftmangelen, som er konstruert av oljenæringens ønske om strøm for å kunne grønnvaske egen industri og øke sin produksjon, skaper et press for vindkraft og annen naturødeleggende kraftproduksjon. Trøndelag har allerede ofret mye natur for kraftproduksjon, og dette har hatt store konsekvenser. Historisk har kraftutbyggingen i vassdrag som Orkla, Nea og Namsen betydd store naturinngrep, men også god tilgang på rimelig vannkraft.

I senere år har Trøndelag blitt en av regionene med mest vindkraft i Norge. De største anleggene for vindkraft er bygd på Fosen-halvøya nordvest for Trondheim. Området har vært åsted for store naturkamper i lang tid. På 70-tallet sto striden mellom urfolks- og miljøbevegelsen og staten som ville bygge skytefelt i området. Rundt årtusenskiftet kom ideene om vindkraftutbygging i området. Til tross for negative høringssvar fra både Naturvernforbundet og reindriftsnæringen mot den store utbyggingen, og særlig mot de to største anleggene kalt Storheia og Roan, ble prosjektet presset fram.

Statsråder og andre politikere fra Arbeiderpartiet, Høyre, Frp, SV og Senterpartiet jobbet hardt for at statens eget kraftselskap Statkraft skulle gjennomføre de enorme naturinngrepene, og det ble gjort flere tilpasninger og gitt subsidier for å gjøre prosjektet lønnsomt.^{25 26 27}

Etter en lang prosess kom Høyesterett i 2021 fram til at Storheia- og Roan-utbyggingene stred mot reindriftsutøvernes menneskerettigheter. Etter store protester satt regjeringen seg etter hvert ned med reindriftsutøverne, og kom til enighet. Disse vindturbinene får stå ut sin konsesjonstid, men man skulle kanskje tro at dette ble det siste vindkraftverket som ble bygd i regionen? Ikke hvis mektige aktører i kraftbransjen får viljen sin.

Selskapet Nordic Wind, et sveitsisk-registrert selskap med israelske eiere, er et av selskapene som jobber opp mot grunneiere og kommuner på Fosen for å få bygd mer vindkraft i reindriftssiidaenes beiteområder.²⁸

Kommunene kan tjene raske penger på å bygge ut vindkraftindustri i områder med viktige naturverdier, dyreliv og reindrift. Med denne

økonomiske gulroten, kombinert med trusselen om kraftmangel drevet fram av oljenæringen, er faren stor for at lokalpolitikere her og andre steder vil ofre natur til vindkraft.

Rødt sier nei til nye vindkraftanlegg i hele landet. Vi har mulighet til å sikre nok tilgang på kraft på mer miljøvennlige måter.

RØDT VIL:

- Stanse alle nye vindkraftanlegg i Norge.
- Stanse planlagte nye elektrifiseringsprosjekter på sokkelen. Utslippene må kuttes gjennom karbonfangst- og lagring, samt nedskalert drift.

Forurensing fra oppdrett er også et stort problem flere steder i Trøndelag. Les mer om det i punktet om Troms.

Det er også vernede vassdrag her som trues med utbygging. Det står mer om det i punktet om Møre og Romsdal.

Møre og Romsdal

Foto: Diego Delso/CC BY-SA

Sterke krefter vil bygge ut i vernede vassdrag

Norge har en vassdragsnatur som er helt unik i vår del av verden. Men disse vassdragene har også vært en kilde til energi i århundrer, først til å drive møller, senere til produksjon av elektrisitet. Dette har gitt Norge noen enorme fortrinn. Norge, sammen med Island, er milevis foran andre land i vår del av verden på fornybar energiproduksjon. Men naturkonsekvensene er store, og Norge har ofret mer natur til fornybar energiproduksjon enn de fleste andre land.

Etter flere tiår med stor vannkraftutbygging i forrige århundre begynte engasjementet for å ta vare på naturen å bli større på 60-tallet. Mange satt pris på de naturopplevelsene elver og fosser kunne gi, og forståelsen av hvilken verdi natur og dyreliv har for oss mennesker, begynte å vokse. En av de første naturvernaksjonene som fikk stor oppmerksomhet var Mardøla-aksjonene i Møre og Romsdal sommeren 1970. En allianse mellom naturvernere, kjente filosofer og politikere, og bygdefolket utførte

sivilt ulydige aksjoner. På den andre siden sto politikere fra høyresiden, Arbeiderpartiet og befolkningen i mer sentrale strøk i Romsdalen, som ville nyte godt av tilgang på kraft og penger. I likhet med i Alta-saken, vant ikke aksjonistene fram her. Men aksjonene var svært viktige for naturkampen i Norge.

I løpet av 1970-tallet fikk Norge på plass en helhetlig plan for den videre vannkraftutbyggingen, som inneholdt en forutsetning om at naturverdier ble sikret gjennom varig vern av en rekke elver. Disse elvene kalles gjerne «juvelene i norsk vassdragsnatur» av miljøorganisasjonene.²⁹ At Norge verner denne unike naturen, bidrar til at både Norge og verden kan nå målet om et representativt vern av 30 prosent av naturen. Vassdragene er viktig for en rekke truede arter, som villaks, elvemusling og fossefall. NVE-sjefen har bekreftet at disse verneverdiene vil trues om man vil ha kraftutbygging i vernede vassdrag.³⁰

Målet med verneplanene var å skape en forutsigbarhet og sikkerhet om at disse naturverdiene skal være sikret mot politiske og økonomiske svingninger.

Nå har et flertall på Stortinget gått vekk fra dette, gjennom et vedtak i februar 2025, fattet av Arbeiderpartiet, Høyre, Fremskrittspartiet og Senterpartiet.

Mens det tidligere var slik at kun Stortinget kunne behandle konsesjonssøknader om større vannkraftverk i vernede vassdrag, noe som i stor grad har forhindret at dette har skjedd, har denne makten nå blitt overført til energimyndighetene.

Stortingsflertallet har lagt inn en føring om at «samfunnsnyttene» må være betydelig, og miljøkonsekvensene «akseptable». For Rødt står dette direkte i motstrid til formålet med vassdragsvernet. Hele poenget har vært at det ikke er akseptabelt å skade naturverdiene i de vernede vassdragene i det hele tatt.

Flertallet på Stortinget har fremhevet flomdemping som et samfunnsnyttig formål. Men dette er en dårlig unnskyldning. Vannkraftutbygging med flomdemping har betydelige naturkonsekvenser. Ofte krever det magasinering av vann, som betyr store inngrep.³¹ Rødt mener at kraftutbygging for å demme opp mot flom kun skal vurderes der andre, mindre naturskadelige tiltak er utprøvd, og liv og helse står på spill.

I realiteten vil Stortingets vedtak bety at vernede vassdrag knapt har noe mer beskyttelse enn andre vassdrag, så lenge energimyndighetene mener at naturkonsekvensene er «akseptable» og at prosjektet er samfunnsnyttig. Møre og Romsdal kan igjen bli åsted for kampen om vannkraftutbygging som skader viktige naturverdier.

Det vernede Rauma-Ulvåa-vassdraget, og Driva-vassdraget er to steder som står i fare for å bygges ut. I Ålvundelva på Nordmøre søkte et kraftselskap om å bygge kraftverk for noen år siden. Søknaden fikk avslag, men etter stortingsflertallets nye vedtak er det fare for at slike søknader sendes igjen, og får en annen vurdering.

RØDT VIL:

- Styrke vernet av de vernede vassdragene, og reversere svekkelsen av dette som ble innført av Arbeiderpartiet, Høyre, Fremskrittspartiet og Senterpartiet våren 2025.
- Lage en nasjonal plan for oppgradering og utvidelse av eksisterende vannkraft. Planen må dekke hele landet, og alle vannkraftanlegg, og vise hvordan man kan få økt produksjon og effekt på en skånsom måte, samtidig som natur og dyreliv ivaretas bedre.
- Være svært restriktive på ny småkraft, og heller prioritere oppgradering av eksisterende vannkraftverk.

Forurensing fra oppdrett er også et stort problem flere steder i Møre og Romsdal. Les mer om det i punktet om Troms.

Sogn og Fjordane

Foto:
Thomnas Mues/CC BY-SA 2.0

Hydrogenfabrikk i Bremanger truer viktige naturverdier

I Bremanger i Sogn og Fjordane planlegges det en stor hydrogen- og ammoniakkfabrikk like ved et verdifullt naturområde. Det ligger gammel kystfuruskog i området, som kan bli rasert av selskapet Fortescues prosjekt. I tillegg er det myr som kan bli drenert.

Konsekvensene for naturmangfoldet er store og i strid med målet i den nye nasjonale handlingsplanen for naturmangfold om å unngå mer nedbygging av særlig viktige naturareal, ifølge statsforvalteren, som likevel ikke vil stanse prosjektet. Også naturverdiene i sjøen vil ta skade av prosjektet. Området er viktig for kysttorsk, reker og rødlistede sjøfuglarter. At statsforvalteren kan trekke fram så mange negative konsekvenser ved prosjektet, men likevel ikke vil gripe inn og stanse det, viser at naturen har dårlig beskyttelse i Norge i dag. Prinsippet om «mer av alt raskere» - mer naturødeleggende kraftutbygging og flere store kraftsluk, råder.

Norge vil trenge en del hydrogen og ammoniakk for å kutte utslipp fra skipsfart. Men eksport av hydrogen, som Fortescue også argumenterer med, er lite energieffektivt og en dårlig ide, og Rødt mener det er uakseptabelt å dytte en påstått klimaeffekt foran seg for å få bygge fabrikk i et naturområde.

Myndighetene må innta en koordinerende rolle for utbygging av hydrogen og ammoniakk i Norge, for å sikre at det skjer på allerede nedbygde arealer, og i riktig omfang.

I Bremanger er det ikke bare hydrogenfabrikken som kan bety store, nye naturødeleggelser. I tillegg til vindkraftverkene kommunen allerede har, er det planer om store, nye vindkraftanlegg i fjellområdene ved Myklebustfjellet, Handkletua og Ramsskredfjellet. Flertallet av kommunepolitikere har vært positive til å gå videre med prosjektet, til store protester.

RØDT VIL:

- Gi statsforvalterne et tydelig oppdrag om å ivareta verdifulle naturområder, og bruke sin rett til å stanse prosjekter som raserer natur. Plan- og bygningsloven må strammes inn.
- Lage en nasjonal oversikt over grå arealer, og sørge for at kommunene legger industriprosjekter dit.
- Innføre strenge krav til prioritering av tilgang på kraft, for å hindre overetablering av datasentre og hydrogenfabrikker.

Vindkraftplaner i fjellområdene på Snøheia i Ytre Sogn

På høyfjellet over industribygda Høyanger vil Hydro og Eviny bygge et stort vindkraftanlegg. I den spesielle naturen i disse snørike fjellområdene, vil dyre- og fugleliv bli kraftig påvirket av nedbygging med vindkraftanlegg. Det samme vil friluftslivet i området.

Hydro er hjørnestensbedriften i Høyanger, og er en av drivkreftene bak utbyggingen. Dette til tross for at kommunen allerede har et kraftoverskudd, også etter at aluminiumsverket har fått sitt.

Nå har aluminiumsverket planer om å bruke mer strøm, blant annet for å kutte utslipp, i et område med stort kraftoverskudd. Likevel får de ikke kontrakter på rimelig strøm. Årsaken er at vannkraftverkene heller vil selge prisen dyrt til spotpris.

Hydro har altså gått sammen med kraftselskapet Eviny om å bygge 1 TWh vindkraft i fjellene over Høyanger. De kan inngå en kontrakt med vindkraftverket om kraftleveranser. Vindkraftverk produserer når de kan. De kan ikke påvirke strømprisen direkte, slik som vannkraftverkene kan. Derfor er det mer lukrativt for dem å inngå fastpriscontrakter til ca. 35 øre/kWt. Men når det ikke blåser må kraften likevel skaffes fra vannkraftverkene.

Prisen for at vannkraftselskapene ikke vil inngå konkurransedyktige fastprisavtaler med industrien, og heller selge strøm til spotpris, er økt press for uregulerbar vindkraft med store naturinngrep.

Dette prisområdet har stort kraftoverskudd, selv uten noe vindkraft. Det burde bety god tilgang på rimelig strøm til industrien. I Høyanger er et viktig naturområde likevel under press. Denne saken viser hvordan høye strømpriser og et liberalisert kraftmarked presser fram naturødeleggende utbygginger.

Vindkraft i Årdal truer villreinen

I et annet industrisamfunn lengre sør i Sogn og Fjordane er det også snakk om å bygge vindkraft. For noen år siden lanserte selskapet Fred. Olsen Renewables fra Oslo planer om vindkraft i fjellområdene rundt Årdal, hvor villreinen lever.

Akkurat disse planene ble lagt bort, men nå er det Hydro som snakker om etablering av vindkraft i området. Ifølge Hydro er oppgradering av vannkraften lokalt ikke nok for å få dekt kraftbehovet når Hydros produksjon i Årdal skal utvides og elektrifiseres.

Men Vestland fylke, hvor både Årdal og Høyanger ligger, har jo et enormt kraftoverskudd på ca. 14 TWh. De bruker bare i overkant av 60% av

strømmen som fylket produseres, resten eksporteres nord- og østover, og kanskje videre til utlandet.

Når Hydros representant skal forklare til Sogn Avis hva problemet er, sier han:

– Me har aldri vore så nære utløp av så mange, så lange og store kontraktar. Det behovet må me dekke dei neste fem åra skal me greia å oppretthalda drifta me har i dag, og så treng me meir kraft utover det om skal me lukkast med å kutta utsleppa ytterlegare.

Ifølge avisa jobber de etter to spor: Å bygge ut kraftproduksjon i egen regi, og ved å sikre nye kontrakter.³²

Og dette har han nok rett i. Problemet for Hydro er sannsynligvis ikke å få fysisk tilgang på strøm – siden det er nok av det i Sogn og i Vestland fylke ellers – men å få inngått kontrakter.

At dette er problemet, viser at mye har endret seg i Norge de siste tiårene. Prinsippet har vært at det er fellesskapet, ikke industribedriftene, som skal eie energiproduksjonen. Og energiproduksjonen ble tillatt for å skape arbeidsplasser og aktivitet lokalt. Men nå vil altså kraftprodusentene i Vestland ikke inngå konkurransedyktige avtaler med lokal industri. Kraftprodusentene vil selge til høystbydende på spotmarkedet, hvor Norge har fått høye, europeiske priser. Dette er illevarslende for naturen. Og i Årdal kan det gå ut over den truede villreinen.

Alle områdene som er aktuelle for vindkraftutbygging i Årdal er deler av villreinens leveområder. Vindkraftverkene er planlagt innenfor det som kalles Lærdal-Årdal-villreinområde. Stammen er på ca. 300 dyr, men målet er at dette skal økes til mellom 400 og 500. ³³ En ekspertgruppe, nedsatt av Klima- og Miljødepartementet, har skrevet at «vindkraft innenfor leveområdet ansees som en alvorlig trussel, da det vil forringe Lærdal-Årdal som leveområde for villrein vesentlig.»³⁴

Rødt er opptatt av å legge til rette for at villreinbestanden skal vokse, og vil stoppe vindkraftverk-planene i Årdal. Det er bra hvis kraftoverskuddet

i Vestland fylke kan brukes til å videreutvikle Årdal som industrisamfunn, men vindkraft er ingen betingelse for at det skal skje.

RØDT VIL:

- Avvise alle nye vindkraftanlegg i Norge.
- Innføre en nasjonal makspris på strøm, som gjør at kraftselskapene kan gi industrien levedyktige kontrakter, heller enn å selge dem til høystbydende på strømbørsen.
- Sikre nok kraft i Norge gjennom oppgradering og utvidelse av vannkraft, storstilt energieffektivisering og lokal solkraft og bergvarme.
- Innføre mye strengere begrensninger på inngrep i villreinens områder.

En annen stor miljørak i Sogn og Fjordane er selskapet Nordic Mining sin tillatelse til å drive et åpent dagbrudd på Engebøfjellet i Sunnfjord, og dumpe gruveavfall i Førdefjorden. Anlegget åpnet i mai 2024, men i august fikk Naturvernforbundet og Natur og Ungdom medhold i Borgarting lagmannsrett om at denne tillatelsen er ulovlig. Dette er en stor seier for norsk miljøbevegelse. Rødt krever nå at tillatelsen dras tilbake, og mener at staten ikke bør anke saken videre til Høyesterett.

Forurensing fra oppdrett er også et stort problem flere steder i Sogn og Fjordane. Les mer om det i kapittelet om Troms.

Hordaland

Foto: Mendhak/CC BY-SA 2.0

Ny kamp om monstermaster i Nordhordland

Nord for Bergen ønsker Statnett å bygge nye kraftledninger. Vestland fylke har et stort kraftoverskudd, og prisområde NO5 som dekker det meste av fylket, er et overskuddsfylke, selv uten noe vindkraft. Men strømmen kommer ikke fram til alle som vil bruke den.

Strekninga som skal få nye linjer starter i Samnanger, som var den vestlige endestasjonen for kraftlinja Sima – Samnanger som møtte enorme protester under striden om «monstermastene i Hardanger» for noen år siden.

Nå er planen å få sendt mer strøm fra vannkraftverkene inne i landet til kysten i Nordhordland, hvor særlig petroleumsindustrien har sine anlegg. Kraftlinja skal ende opp på Kollsnes, og blir den tredje linja på strekningen. Sammen med Mongstad er Kollsnes sentrum for petroleumsindustrien i Hordaland, og det er fra Kollsnes flere oljefelter,

blant annet Troll, elektrifiseres. Equinor venter på strøm fra den nye kraftlinja for å elektrifisere resten av Troll.

Ved siden av olje og gass er det produksjon av hydrogen som har tatt mesteparten av køen for ny strøm hos Statnett. Det er denne køen som er påskuddet for den nye linja. Rødt vil ha en ny vurdering av behovet for linja, med nye forutsetninger.

Statnetts hovedalternativ vil gå over store landområder i Nordhordland, og ødelegge mye natur, særlig i Alver kommune – inkludert Holsnøy. Dette skaper et enormt lokalt engasjement.³⁵ Dette er master som fortjener å kalles monstermaster; de er 11,5 meter høye og beslaglegger et 40 meter bredt belte der de går i naturen.

Naturvernforbundet, lokalbefolkning, Alver kommune, Vestland fylke og flere har gått inn for å finne alternative traseer – blant annet med bruk av sjøkabel.³⁶

Prisen for den alternative traseen kan bli høyere. Men hvis det er oljeindustrien som skal ha strømmen, bør ikke de betale prisen det koster å ta vare på naturen?

NVE har heldigvis bedt Statnett utrede den alternative traseen, som vil bruke eksisterende linjetraseer i stor grad, videre.

Motorvegprosjektet Hordfast raserer mye natur

Hordfast er et gigantisk vegprosjekt sør for Bergen, mellom Bjørnafjorden og Stord i Hordaland. Prosjektet er kjempedyrt, med en foreløpig prislapp på over 50 milliarder kroner. Store deler av dette beløpet skal drives inn med bompenger. Men det største problemet med Hordfast er de enorme miljødelegelsene. En ting er at prosjektet legger til grunn en flerdobling av biltrafikken på strekningen, med de forurensingene som følger med. En annen er at prosjektet vil rasere store mengder verdifull natur.

Store, brede motorveier som Hordfast har alltid store miljøkonsekvenser. De er svært arealkrevende. I tilfellet Hordfast er konsekvensene spesielt ille, fordi den fantastiske naturen på de to øyene Reksteren og Vestre Tysnesøy vil bli rasert. Området er hjem for en rekke truede arter og naturmiljøer som Norge har ansvar for. Det er verdifull skog, svaberg og myr som lagrer karbon. Dette er et område som er lite påvirket av mennesket så langt.

Hordfast vil bety høye bompenger, rasert natur og økt biltrafikk. Det er Rødt helt imot, og her er vi på lag med både miljøbevegelsen og fagbevegelsen.³⁷ På høyresiden har flere partier garantert at de vil gjennomføre disse naturødeleggelserne om de vinner valget.³⁸

RØDT VIL:

- Stanse byggingen av Hordfast og en rekke andre motorvegprosjekter i Norge. Prioritere «hverdagsveger», som fylkesvegene, samt ras- og skredsikring.

Hordaland er også et av stedene hvor vassdragsvernet er under press. Raundalselva i Vossovassdraget er en elv som trekkes fram som et sted som bør bygges ut av motstanderne av vassdragsvernet. Det sier Rødt klart nei til.

Les mer om vernede vassdrag i kapittelet om Møre og Romsdal. Forurensing fra oppdrett er også et stort problem flere steder i Hordaland. Les mer om det i punktet om Troms.

Rogaland

Foto:
Naturvernforbundet Rogaland

Matjord, myr og laksevassdrag under press i Eigersund kommune

På Helleland i Eigersund kommune sør i Rogaland vil det britiske selskapet «Norge Mineraler» bygge en enorm gruve. Gruveprosjektet berører et område på 67 kvadratkilometer, like mye landareal som hele Lørenskog kommune.

Naturvernforbundet skriver at arealinngrepene samlet sett vil være de mest omfattende i Rogaland i moderne tid. Prosjektet berører 62 gårdsbruk, 8400 mål jordbruksjord, 2000 mål myr, lakseførende vassdrag og betydelige naturverdier. Dette betyr store konsekvenser for befolkning og natur.

Sør i Rogaland har man allerede ofret mye natur til vannkraft, vindkraft og stein- og bergverksindustri. Nå kan de miste enda mer natur, matjord og friluftsområder.

Norge Mineraler har ikke ønsket å få behandle saken sin hos kommunen enda, selv om det er en av instansene som skal behandle saken. Prosjektet skaper en enorm usikkerhet i lokalsamfunnet. Utviklingen av bygda settes på vent, og eiendomsverdier går ned.

De statlige myndighetene har gitt det britiske selskapet utvinningsrett og undersøkelsesrett til områdene. I regjeringens svar på spørsmål om saken fra Rødt, ser det ut til at regjeringen ikke har gjort noen vurdering av konsekvensene.³⁹ De vil regjeringen se på senere. Rødt mener prosjektet må avvises, og at praksisen med utdeling av utvinning- og undersøkelsesrett må skjerpes inn.⁴⁰

Selskapet Norge Mineraler har vist en stor evne til å berike ledelsen på bekostning av mindre investorer, og til å lure investorer med falske påstander om prosjektets fremgang.⁴¹ For Rødt viser dette at det trengs et statlig gruveselskap med høye standarder for miljø og etikk, som velger prosjekter med færre konsekvenser for natur og en skånsom utvinning.

Vindkraft kan ta enda mer natur i Bjerkreim

Statens eget kraftselskap, Statkraft, vil bygge vindkraft på Moifjellet i Rogaland. Det er et av de nye vindkraftprosjektene som har kommet lengst i prosessen i Norge, og vil gi enda mer vindkraft i et område som allerede har ofret mye.

Med dette tar Statkraft en omkamp om å rasere et naturområde i Bjerkreim kommune, som olje- og energidepartementet i 2012 avviste. Departementet mente at utbygging her ville kunne føre til alvorlig og vesentlig skade på naturmangfoldet, blant annet for rovfugl og andre arter.⁴² Området har myr og kystlynghei, og noen av Norges eldste kulturlandskap.

Siden 2012 har det også blitt bygd en rekke andre vindkraftverk i nærheten, så naturen og dyrelivet er under sterkt press allerede. Befolkningen har ofret mye natur og friluftsområder til fem andre vindkraftanlegg. Også Forsvaret har reagert på hvordan planene vil påvirke luftovervåkingen.⁴³

Aktører i kraftbransjen har forsøkt å servere en fortelling om at vi står foran «andre generasjons vindkraftutbygging» i Norge.⁴⁴ En ny runde, hvor naturhensyn skal spille en viktigere rolle. Statkrafts prosjekt i Bjerkreim viser hvordan dette ikke stemmer. Selv Statkraft vil helst ta omkamper om viktige naturområder når det handler om å bygge vindkraft i Norge.

RØDT VIL

- Stanse alle nye vindkraftanlegg i Norge.
- Endre Statkrafts mandat, og stanse utviklingen av vindkraft til fordel for oppgradering og utvidelse av vannkraft.

Rogaland er også et av stedene hvor man ser et stort press for nye datasentre. Disse har ofte konsekvenser for natur og matjord i seg selv, samtidig som de skaper press for økt kraftutbygging i naturen. Se mer om datasentre i punktet om Agder.

Agder

Foto:

JB Dodane/CC BY-NC 2.0

Havvindhavn kan rasere natur i strandsonen

I høst skal lokalpolitikerne i Lindesnes ta stilling til en utbyggingssak som har skapt stor folkelig mobilisering lokalt. Saken handler om å sprengne ut et område tilsvarende førti fotballbaner like ved sjøkanten, og ødelegge både natur- og kulturlandskap. Det vil skape støy og trafikk for beboerne i området, samtidig som området privatiseres.

Initiativtagerne vil sprengne ut området for å bygge havn, og tjene penger på salg av stein. Hva havna skal brukes til er uklart. Men målet er å vinne konkurransen om å være havn for havvindturbiner når det skal bygges havvind i Nordsjøen.

Det er svært usikkert om dette blir noe «eventyr», som gagnar lokalbefolkninga. Andre steder på sørlandet er det allerede sprengt ut industriområder i sjøkanten for samme formål.

På et slikt grunnlag kan vi ende opp med mange unødvendige utbygginger, hvor noen taper – og ikke får noe aktivitet. Det er ikke akseptabelt.

Rødt mener at det trengs mer statlig styring og koordinering av utbyggingen av anlegg som krever store naturinngrep, som havner.

RØDT VIL:

- Lage en nasjonal plan for hvor utbygging av industrihavner, datasentre, hydrogen- og ammoniakkfabrikker og fyllestasjoner skal skje, for å hindre overetablering, unødvendig nedbygging av natur og kraftbruk.

- Stanse utbyggingen av havvind i Norge. Økt innsats for naturkartlegging i våre havområder.

Datasenter i Sirdal fører til naturinngrep

Norge opplever en datasenter-boom, og det planlagte datasenteret i Sirdal i Vest-Agder er bare ett eksempel.

Før stortingsvalget i 2021 la Høyre-regjeringen fram en datasenterstrategi som la opp til at Norge skulle bli et internasjonalt senter for datasenter-industrien. Selv om Ap/Sp-regjeringen har fjernet noen av avgiftsfordelene som Høyre ga datasentrene, har interessen for datasentre vokst i Norge.

Vi trenger datasentre i Norge, og det er riktig at data om og fra norske innbyggere behandles i Norge. Men Norge har allerede rukket å bli et land som er store på datasentre. Hvis man fordeler verdens datasenterkapasitet på verdens land etter befolkningstall, ser man at Norge har datasentre som forbruker ni ganger mer strøm enn befolkningen vår skulle tilsi. Norge bør derfor ha lave skuldre og god samvittighet når vi diskuterer å regulere datasenterindustrien.

Store deler av datasenterbransjen er tett knyttet til de amerikanske teknigigantene, som har vist seg mektige og med en tydelig økonomisk og ideologisk agenda, ofte mot demokratiet. Eierne av datasentret på Tonstad skal være i dialog med noen av disse selskapene, gjennom et internasjonalt investeringsselskap.

Rødt mener at vi ikke skal gi dem fri adgang til det norske kraftnettet. Dette datasentret vil også bety at lokalbefolkningen mister et turområde med dyre- og fugleliv i nærmiljøet. Det vil også legge press på området for mer utbygging av nett og strøm, og kunne gi høyere strømpriser.

Datasentrene har økt strømforbruket mye de siste årene, selv om anslagene spriker noe. Regjeringen har anslått en dobling fra 2022 til 2024, og at en tredjedel av forbruket gikk til datasentre som utvinner krypto.⁴⁵ NVE har anslått at Norge for første gang brukte over 2 TWh strøm til datasentre i 2023, og at dette vil doble seg i 2028.⁴⁶

Tall Rødt har fått fra regjeringen viser at datasenterbransjen i framtiden ønsker å bruke 46 TWh mer strøm enn i dag.⁴⁷ Europower.no anslår at datasentre, om de får tilgang på strøm slik de vil, kan bruke 30 til 40 TWh strøm tidlig på 2030-tallet allerede.⁴⁸ Datasentrene kan snu opp-ned på NVEs anslag om fortsatt kraftoverskudd de neste årene.

Datasentre legger gjerne beslag på matjord og naturområder, i tillegg til å gi økt press for vindkraft og kraftlinjer. Derfor må vi begrense datasenterveksten, som i hovedsak er i tek-gigantenes interesser.

RØDT VIL:

- Forby kommersiell, kraftkrevende utvinning av kryptovaluta.
- Ha en full stopp i nye datasentre, i påvente av et system hvor det må søkes om konsesjon for å operere.
- Innføre krav om å fjerne hemmelighold om eiere.
- Innføre krav om bruk av overskuddsvarme.

Agder, og prisområdet NO2, har et enormt kraftoverskudd. Likevel har de fått de høyeste strømprisene. Det er straffen for at utenlandskablene til kontinentet går herfra. Denne situasjonen gjør området attraktiv for utbyggere. Det er flere initiativer for vindkraft i Agder-naturen, og også solkraftanlegg som er foreslått lagt i naturområder. Bygland, Grimstad og Vegårshei er tre av kommunene hvor det foreligger vindkraftplaner.

Storstilt hytteutbygging er også en trussel mot Agders natur, både i strandsonen og andre steder. Les mer om Rødts politikk for å stanse naturtapet til hyttebygging i punktet om Buskerud, og om utfordringene i strandsonen i punktet om Telemark.

En annen stor sak er motorvegutbyggingen av firefelts motorvei gjennom Agder. Ny E18 og E39 har medført enorme naturinngrep, og det vil bare bli verre. Dette har også sendt en enorm bompengeregning til innbyggerne, som til dels har reagert med å ikke bruke den nye veien.

Telemark

Foto:

Haakon Sundbø/CC BY 2.0

Strandsonen er under press

Strandsonen i Norge er under sterkt press. Regjeringen sier at det er arealtypen i Norge som er under sterkest press.⁴⁹ I over 60 år har det vært vedtatt politikk å hindre unødvendig bygging i strandsonen, og at allmennheten skal ha tilgang. Det har vært krav om grundige planer for å kunne bygge i strandsonen, og strenge regler for dispensasjon fra regelverket.

Likevel har vi ikke klart å stanse nedbyggingen. Mange steder er det lett å få dispensasjon fra byggeforbud i strandsonen. Tall fra NRK viser at flere tusen byggeprosjekter tillates hvert år. Et strandsoneareal tilsvarende 9000 fotballbaner har blitt bygd ned på 20 år.⁵⁰ Sivilombudet gjennomgikk for noen år siden praksisen for dispensasjoner i et utvalg kommuner, og fant at praksisen var full av feil og mangler.⁵¹ En Økokrim-rapport fra 2023 viser hvordan det spekuleres i ulovlige naturinngrep og byggetiltak.⁵²

Til tross for tydelig dokumentasjon på omfanget, klarer ikke myndighetene å ta tak i problemet.

I de statlige retningslinjene for forvaltningen av strandsonen som Høyre-regjeringa la fram i 2021, slo regjeringen fast at vernet av strandsonen kunne bli praktisert mindre strengt på det meste av kysten fra Rogaland til Finnmark. Det skulle være strengere på Sørlandet og rundt byene i Vest- og Midt-Norge. Strengest skulle vernet praktiseres i Oslofjorden og på kysten av Telemark.

Tall fra Statistisk Sentralbyrå viser at retningslinjene ikke har gitt ønsket resultat.⁵³ Mindre og mindre strandsone blir tilgjengelig over hele landet. Også i de verste pressområdene rundt Oslofjorden og på kysten av Telemark og Agder.

Utbyggingen i strandsonen er også en faktor i raseringen av Oslofjorden og kystområdene rundt. I Oslofjordområdet har Miljødirektoratet kartlagt tusenvis av fysiske inngrep som har rammet viktige naturtyper og skadet oppvekstområder for fugl og fisk.⁵⁴

Kragerø kommune i Telemark er en av kommunene som kommer verst ut i kartleggingen.

Sabima har også lansert en oppdatert oversikt over naturnedbygging.⁵⁵ For de fire sjøkommunene i Telemark (Kragerø, Bamble, Porsgrunn og Skien) er det satt av 1,6 km² – eller 231 fotballbaner – med strandsonareal til utbygging. Dette er 32 % av alt areal satt av til strandsonen i hele Oslofjorden. Kragerø alene står for 15%.

Rødt mener kommunene trenger hjelp med å ta vare på strandsonen. Noen ganger er det ulike politiske holdninger som gjør at kommuner sier ja til nedbygging av strandsonen. Andre ganger er det manglende kunnskap om natur og miljø, manglende saksbehandlingskapasitet, eller manglende kompetanse til å stå imot utbyggere med dyre advokater.

RØDT VIL

- Ha full stopp i nye fritidsboliger i strandsonen.
- Ha en kraftig innstramming på regler for nye brygger.
- Verne om allemannsretten.
- Utrede en flytting av dispensasjonsmyndighet fra kommune til statsforvalter. Reguleringsplaner som tillater utbygging i strandsonen må godkjennes av statsforvalter.
- Gi kommunene midler til å restaurere natur, og verne og beskytte natur- og friluftsområder.

Storstilt hytteutbygging er også en trussel mot Telemarks natur, ikke bare i strandsonen. Les mer om Rødts politikk for å stanse naturtapet til hyttebygging i punktet om Buskerud. Datasentre er også et kontroversielt tema i Telemark, som det står mer om i kapittelet om Agder.

Buskerud

Foto:
Fnugry/CC BY-NC 2.0

Dagens hytteutbygging er en av de største truslene mot norsk natur

Våren 2024 la Miljødirektoratet fram statistikk som viser hvor mye naturareal som er planlagt nedbygd i Norge framover. Tallene viste at et areal på 4 000 km² er planlagt nedbygd – det tilsvarer nesten hele Østfold fylke.

En knapp fjerdedel av dette er satt av til fritidsboliger, altså hytter.⁵⁶ Norsk institutt for naturforskning (NINA) har tidligere anslått enda større tall, og vist at mange hytteprosjekter ligger i strandsonen, villreinområder og områder med myr.⁵⁷ SSB har også vist til et enda større arealbeslag fra hytter.⁵⁸ Mye verdifull naturskog kan gå tapt av utbyggingsplanene.⁵⁹ Et stort flertall i befolkningen ser ut til å være enige i at dagens tempo i hytteutbyggingen ødelegger både natur og naturopplevelser, viser tall fra Norsk Friluftsliv.⁶⁰

Hytteutbyggingen er en av de største truslene mot norsk natur, ved siden av vindkraft og andre energiutbygginger. Derfor sier Rødt nei til nye hyttefelt, som betyr store naturinngrep. Vi mener at det kan tillates noen nye hytter i eksisterende hyttefelt, og noe spredt bebyggelse av hytter, der det ikke krever stor, ny infrastruktur og det ikke ødelegger gammelskog eller andre naturverdier. Vi vil sette et maksimalt tak på størrelsen på nye hytter, fordi de største nye hyttene vil kreve mye infrastruktur, inngrep og energi.

Sabima, en miljøorganisasjon som jobber for å stanse tapet av naturmangfold, har rangert norske kommuner og fylker etter hvor mye natur de har tapt, og hvor mye som er planlagt nedbygd. Buskerud er et av fylkene som kommer dårligst ut.

Mye natur har gått tapt til hyttebygging i Buskerud, og verre skal det bli. Hytteutbygging utgjør nesten halvparten av arealene som kan gå tapt i fylket framover.⁶¹

Kommunene i Hallingdal nord i Buskerud har vært blant hyttekommunene som har vokst raskest i mange år. ⁶² Naturvernforbundet har protestert mot flere utbygginger i Nesbyen kommune, som går ut over urørt natur og villrein.⁶³

Rødt mener at et forbud mot nye hyttefelt og nye luksushytter, vil være viktig for å ta vare på naturen – særlig i Buskerud og Hallingdal.

RØDT VIL

- Forby nye hyttefelt, og si nei til de største nye hyttene.
- At staten skal bidra til å sikre flere hytter som kan drives av frivillige organisasjoner, med utleie
- Pålegge kommunene å gjennomgå eldre arealplaner, for å kartlegge mulig naturtap og stille strengere krav.

Innlandet

Foto:

Jan-Tore Egge/CC BY-SA 3.0

I Lågendeltaet bygges det en motorvei gjennom et naturreservat

Lågendeltaet ligger der Gudbrandsdalslågen renner inn i Mjøsa, og er et svært viktig naturområde. Det er et våtmarksområde med et rikt plante- og dyreliv. Det er hjem for en rekke fuglearter, og mange av disse er på rødlista.

E6 går gjennom reservatet, i et område som egentlig er viktig for fuglelivet. Likevel ble området vernet i 1990 som naturreservat, for å beskytte området mot nye inngrep. Naturreservat er den strengeste verneformen vi har i Norge.

Nå kan Lågendeltaet bli belastet med enda en ny og enda større vegutbygging. Regjeringa har pressa gjennom å svekke vernet av Lågendeltaet og endre forskriften, slik at motorvegutbyggingen kan tillates. Miljødirektoratet sa nei til forslaget i 2022, med hensyn til at ny

motorveg ikke var samfunnsnyttig nok til å fjerne vernet. Regjeringen presset likevel prosjektet gjennom våren 2023. Lågen skal krysses av en firefelts motorvei, midt i naturreservatet.

Samtidig skal dagens bru på E6 fortsatt være i drift. Det betyr at det vil være to steder i Lågendeltaet med trafikk og støy som ødelegger for dyrelivet, og enda et inngrep som reduserer leveområdene og ødelegger natur.

Rødt vil stanse hele prosjektet med ny veg, og omgjøre endringen av verneforskriften. Det er en prinsipielt viktig sak å ikke reversere vernet av et naturreservat når det ikke gjelder tiltak som er nødvendige for liv og helse.

Om ikke prosjektet lar seg stanse, er det viktig å jobbe for at utbyggingen ikke skaper unødige forurensing. Det må gjøres tiltak ved både dagens veg, og den nye, for å ta vare på fuglelivet og naturen bedre.

I tillegg til utbyggingen av Lågendeltaet, er ny riksveg 25 mellom Hamar og Løten et annet stort prosjekt på Innlandet, som kan få store konsekvenser for matjord i området.

RØDT VIL:

- Stanse en rekke planlagte motorvegprosjekter, og bruke pengene på oppgradering av dagens vegnett, særlig fylkesvegene.
- Stanse vegprosjektet i Lågendeltaet, og omgjøre endring av vernevedtaket

Om ikke det lar seg gjøre vil vi:

- Innføre strengere krav for utbyggingsprosessen, for å hindre forurensing
- Gjøre tiltak ved både dagens veg, og ny veg, for å ta bedre hensyn til fugleliv og natur.

Mjøsa må reddes!

Mjøsa er drikkevannskilden for over 100 000 innbyggere. Vann fra Mjøsa brukes i næringsmiddelindustrien, som Hoff på Gjøvik, til vanning av

uttallige korn- og potet-åkere og til frukt- og grønnsakproduksjon. Den økologiske balansen i Mjøsa er truet fra flere hold: miljøgifter fra kosmetiske produkter som sminke og såpe, forbruksartikler som skismøring, mikro- og nanoplast fra alle slags plastprodukter og bildekk, nitrogen og andre næringsstoffer fra landbruket mm. Av og til skjer det også langvarige utslipp av råkloakk som følge av ledningsbrudd eller kortvarige på grunn av vedlikehold ved renseverkene. Alt dette overvåkes av Norsk Institutt for Vannforskning (NIVA). Man antar å ha «kontroll» - inntil vi får neste utslipp av råkloakk, utbrudd av blågrønne alger eller ulykker. ⁶⁴ Men vi har absolutt ikke «kontroll» over alt som truer drikkevannet.

På slutten av 90-tallet ble det oppdaget at de tyske okkupasjonsstyrenene og senere Raufoss Ammunisjonsfabrikk hadde dumpet store mengder ammunisjon og forsvarsmateriale i innsjøen. ⁶⁵ Omfanget har etterhvert vist seg å være mye større enn man først trodde.⁶⁶

Tidligere deponier for ammunisjon i Mjøsa har ikke blitt overvåket godt nok, og hele innsjøen er ikke undersøkt. Det er tydelig at regjeringen ikke tar problemet alvorlig nok når de nekter å følge Miljødirektoratets anbefalinger. ⁶⁷ Rødt mener at dette er uakseptabelt.

Akershus

Foto:

Bjørn Heidenstrøm/CC BY-NC-SA 2.0

Hurummarka trues med rasering

På Hurumlandet sørvest for Oslo kan et enormt produksjonsanlegg komme til å forandre Hurummarka for alltid. Områder med verdifull gammelskog og et stort naturmangfold vil fjernes og sprenges bort. Planene dreier seg om å utvide produksjonen til sprengstoffabrikken Chemring Nobel, en fabrikk som allerede i dag bidrar til mye forurensing i Oslofjorden. Den nye fabrikk vil også øke forurensingen av fjorden. Stikk i strid med politisk vedtatte mål. Selskapet lover å få rensing på plass etter hvert, men har ikke teknologien klar.

Forsvarsdepartementet og selskapet som driver sprengstoffabrikken samarbeider tett om disse planene, som vil bli den største fabrikk av sitt slag i Europa.

På papiret har flere andre områder på Østlandet blitt vurdert, men det er mye som tyder på at både selskapet og departementet har vært fast bestemt på å realisere prosjektet i Hurummarka. Politikerne i regjering og kommune peker på hverandre for fordeling av ansvaret, mens forsvarsministeren snakker høyt om å bruke statlig plan for å realisere prosjektet, et virkemiddel som gjør at staten kan overstyre kommunens myndighet i plansaken.⁶⁸

Rødt er positive til å øke produksjon av våpen og eksplosiver i Norge, hvis det kan bidra til å gjøre oss og andre demokratiske land i vår nærhet mindre avhengig av USA og udemokratiske land. Men det er ikke aktuelt

for Rødt å støtte tiltak som øker forurensingen av Oslofjorden, eller ødelegger et så stort og viktig naturområde som her. Det er bare en liten del av Chemring Nobels produksjon som går til Ukraina, og forsåvidt til Europa for øvrig.

Chemring Nobel slipper allerede ut store mengder nitrogen i Oslofjorden. Nitrogen fører til store mengder alger, som gjør det vanskelig for fisk og annet dyreliv å leve.

Det er uakseptabelt å øke denne forurensingen samtidig som kommuner og innbyggere er i gang med en stor innsats for å redde livet i Oslofjorden.

RØDT VIL:

- Si nei til Chemring Nobels nye fabrikk i Hurummarka. Ved denne og andre lignende utbygginger må det kartlegges hvilke alternative grå arealer som finnes i regionen.
- Si nei til alle nye fabrikker uten renseanlegg i Oslofjorden, for å hindre ytterligere forurensing.

Se mer om våre tiltak for Oslofjorden i neste punkt, om Oslo, Vestfold og de andre fylkene ved Oslofjorden.

Det fins også andre store miljøraker i Akershus. En mangeårig sak har handlet om utbygging av noe av Norges beste matjord på Delijordet i Vestby, hvor det kan produseres 10.000 brød i året. Der stanset regjeringen saken i 2023, etter at kommunen på nytt behandlet saken og gikk inn for utbyggingen. Å ta vare på matjorda er en viktig nasjonal sak, som ikke kan være opp til hver enkelt kommune. Etter at Arbeiderpartiet ble sittende alene i regjering, har vi dessverre sett at vernet av matjorda har blitt svekket. Rødt vil ikke akseptere å øke nedbyggingen av matjord.

Vindkraft er også en aktuell sak i Akershus. På Blaker i Lillestrøm kommune vil en utbygger sette opp høye turbiner i et område som er rikt på natur, friluftsliv, flere viktige fuglearter og et generelt rikt dyreliv.

Oslo, Vestfold og resten av fylkene ved Oslofjorden

Foto:

Visit Vestfold/CC BY-NC 2.0

Oslofjorden er i krise

Oslofjorden er i økologisk krise. En nylig karlegging fra Miljødirektoratet viser at 70 prosent av viktige oppvekstområder for fugl og fisk er forringet siden 1950-tallet på grunn av utbygging.⁶⁹

Miljødirektoratets statusrapport viser at arbeidet med den helhetlige tiltaksplanen går altfor sakte.⁷⁰

Regjeringen gikk i sommer inn for strengere regulering av fisket i Oslofjorden, og flere nullfiskeområder. Tiltakene er nødvendige. Ved å innføre nullfiskeområder i Oslofjorden får fiskebestandene mulighet til å hente seg inn. Men den viktigste grunnen til at det har blitt mindre fisk er at fjorden har blitt forurensset. Dette hovedproblemet adresseres ikke av regjeringa.

Selv om torske- og rekebestander får fred til å vokse i nullfiskeområdene, må de fortsatt klare å leve i en fjord som ødelegges av nitrogenutslipp som raserer levevilkårene i fjorden.

Regjeringa saboterer arbeidet for å redde Oslofjorden når de lar sprengstoffabrikken Chemring Nobel femdoble nitrogenutslippene til fjorden fra dagens fabrikk.⁷¹ Og mye verre skal det bli. Forsvarsdepartementet og Chemring Nobel samarbeider om å bygge fabrikkene, og regjeringen har innrømmet til Stortinget at det betyr enda større utslipp – men at de ikke aner omfanget.⁷²

Oslofjorden kveles av forurensning fra land, som foruten aktører som Chemring Nobel, kommer fra kloakken i kommunene og fra landbruket. Vi vet at investeringer i nye renseanlegg langs hele Oslofjorden vil være det viktigste tiltaket for å redde fjorden. Men så lenge staten ikke stiller opp, vil det enten ikke skje noe - eller regninga blir sendt til folk flest, gjennom flate avgifter og kommunale gebyrer.

For Rødt er svaret klart: Staten må bidra økonomisk. Det er et mål å få på plass en effektiv og samordna utbygging av renseanlegg som dekker alle tettstedene langs Oslofjorden. Disse renseanleggene skal oppfylle behovene Oslofjorden har for rensing, og ikke blindt følge regler bestemt av EU. Det skal være et mål at staten finansierer halvparten av en effektiv utbygging av renseanlegg.

Vi må si nei til nye utslipp fra Chemring Nobel og andre, før de har en plan for rensing. Jordbruket må også øke innsatsen sin, og Rødt vil øke tilskudd til vårpløying, kantvegetasjon og andre tiltak.

Selv om begrensninger i fisket nå er nødvendig, må målet være å få et bærekraftig fiske tilbake. Fiskerinæringa hører like mye hjemme i Oslofjorden som langs resten av norskekysten, og det trengs kompensasjonsordninger for de som nå mister inntektsgrunnlaget sitt. Det er en fornærmelse mot fiskerne at forurensningen bare får fortsette.

Allemannsretten er også truet rundt Oslofjorden. Viktige naturtyper og naturmangfold må ofte vike for utbyggingsinteresser. Folk flest fortrenses i økende grad av private, kapitalsterke krefter som bygger ut i strandsonen. Problemene med utbygging i strandsonen står det mer om i punktet om Telemark.

RØDT VIL:

- Ha krav om nødvendige kommunale renseanlegg som dekker alle tettstedene langs Oslofjorden. Disse renseanleggene skal bygges effektivt og samordnet, og oppfylle de behovene Oslofjorden har for rensing – ikke blindt følge regler bestemt av EU. Det skal være et mål at staten finansierer halvparten av en effektiv utbygging av renseanlegg.
- Stille strengere krav om nitrogenrensing fra industribedriftene.
- Håndheve fiskeriforbudet i nullfiskeområdene, men ha mål om å åpne for fiske igjen før ti-årsperioden med fiskeforbud er omme.
- Gi fiskerne en solid kompensasjon for bortfall av inntekt, tilsvarende inntekten de hadde fra fisket i områdene som nå er lukket.
- Verne om allemannsretten.
- Redusere avrenningen fra jordbruket, både gjennom krav og støtte.
- Få en statlig plan for oppgradering av vann og avløp i hele landet, som sørger for effektiv oppgradering i tråd med nasjonale behov, på en måte som begrenser kostnadene til innbyggerne.

Vindkraftplaner i indre Østfold truer naturen

I Aremark i indre Østfold har tre ulike vindkraftutbyggere ønsket å sette opp store industrianlegg. Kommunen har nå valgt å vurdere ett prosjekt videre, det som kalles Aremark øst vindkraftverk. Vindkraftområdet grenser til et naturreservat. Områdene ble for det meste ekskludert fra NVEs anbefalinger i utarbeidelsen av «nasjonal ramme for vindkraft», og Miljødirektoratet var opptatt av at det ikke kunne bygges vindkraft her av hensyn til landskap og naturverdier.⁷³

Da planene var på høring påpekte mange at det var store funn av rødlistede arter og gammelskog i området. Prosjektet vil, hvis det bygges, ødelegge inngrepsfri natur.⁷⁴

Vindkraftutbyggingen i Norge har vist seg å være svært naturfiendtlig. Om

lag 90 prosent av vindkrafta på land er i konflikt med viktige naturverdier. Dette fant forskere ved Norsk institutt for naturforskning (NINA) ut da de sjekka norske vindkraftverk mot Verdens naturfonds (WWF) krav. 28 av 101 konsesjoner til vindkraftverk i Norge er gitt i inngrepsfri natur, og over 70 prosent av konsesjonene rammer trua arter, for eksempel ved å stykke opp viktige leveområder.⁷⁵

Når vindkraftindustrien igjen presser på for nye utbygginger, som i Aremark i Østfold og Bjerkreim i Rogaland, ser vi at de igjen går løs på viktige naturområder.

For Rødt er det tydelig at nye vindkraftanlegg ikke lar seg kombinere med å ta vare på norsk natur. Dessuten har vi ikke behov for ny vindkraft. Norges kraftoverskudd har økt de siste årene, selv om vindkraftverkene ikke har økt sin produksjon – men faktisk levert mindre strøm enn forventet. NVE forventer fortsatt kraftoverskudd uten ny vindkraft. Rødt har en plan for å sikre nok kraft gjennom å prioritere prosjekter som skal få strøm, droppe elektrifisering av sokkelen, og satse på energieffektivisering, oppgradering av vannkraft og lokalprodusert energi fra sol og bergvarme.⁷⁶

Det er ikke bare i Aremark at det finnes vindkraftplaner i Østfold. I Sarpsborg kommune er det også foreslått flere vindkraftanlegg, og bygging av solkraftanlegg i naturen. Blant annet et prosjekt som kalles Buer-Rønneld. Flertallet av politikerne har dessverre gått videre med planene, mot Rødts stemmer. Sakene skal opp til politisk igjen i høst.

RØDT VIL:

- Stanse behandlingen av alle nye vindkraftverk i Norge
- Sikre nok kraft i Norge gjennom oppgradering og utvidelse av vannkraft, storstilt energieffektivisering og lokal solkraft og bergvarme.

Enorme naturinngrep i Fredrikstad

I desember i fjor vedtok bystyret i Fredrikstad, til store protester, utbyggingen av næringsområdet som kalles Viken park. Det er Høyre,

Arbeiderpartiet og Fremskrittspartiet som har gått i bresjen for prosjektet. Rødt har jobbet lenge for å stanse saken lokalt, uten å lykkes.

Utbyggingen fikk mye oppmerksomhet sommeren 2024 da NRK lagde en serie av saker om utbygginger i norsk natur. Da kom det fram at de omfattende planene om Viken Park, som kommunen hadde gått inn for i flere omganger, hadde vært gjenstand for en mangelfull prosess. Saken hadde sluppet unna uønsket oppmerksomhet, siden utredningene var dårlige og underkommuniserte konsekvensene av planene. Utbyggingen ble fremstilt som grønn og trivelig, selv om det i realiteten var snakk om nedbygging av et skogområde med store naturverdier, gammel furuskog, rødlistede arter og fredede kulturminner. Matjord ville også bli berørt. Dette området skulle altså sprenges bort, i et av Norges største naturinngrep de siste årene.

I arealplanen til Fredrikstad kommune fra 2020 ble det påstått at det var «ingen registreringer» av naturverdier i området, ifølge NRK.⁷⁷ Når planene ble behandla igjen i 2023 fantes det flere naturkartlegginger, men disse ble ikke lagt fram for kommunepolitikerne. Til NRK og Fredrikstad Blad har politikere fra ulike partiet pekt på en enorm saksmengde i denne perioden.⁷⁸

Selv om saken bare var avgjort i overordna planer, og ikke hadde en endelig reguleringsplan, argumenterte Høyres gruppeleder, i fullt alvor, til NRK med at utbygger hadde brukt så mye penger på prosjektet, at det var for sent å snu.⁷⁹ Selv om kommunen og politikerne ikke hadde vurdert konsekvensene for natur seriøst.

I arbeidet med den endelige reguleringsplanen, og siste steg i den politiske behandlingen av saken i kommunen, måtte konsekvensene for naturen kartlegges.

To av de som kartla natur og dyreliv var knyttet tett til utbyggings-selskapet, og bidro til selskapet Multiconsults konsekvensutredning. Selv om Multiconsult ikke kunne komme unna at Viken Park vil gi «stor negativ konsekvens» for både naturmangfold, kulturarv og naturressurser,

konkluderte de med at dette ble veid opp av mange positive faktorer. Dette endte altså med at bystyret i Fredrikstad vedtok planene i desember. Selv om alle bindingene og den mangelfulle prosessen da var blitt belyst i media, endret det ikke utfallet. Kanskje Høyre-politikernes holdning om at bordet fanger, spilte inn?

For Rødt er saken nok et eksempel som viser at det trengs et bedre vern av naturen. Det må stilles strengere krav til utredninger av naturområder tidlig i prosessen når områdene gjøres tilgjengelig for utbygging. Utredningene må gjøres av uavhengige fagpersoner, som ikke er kjøpt og betalt av utbygger. Og staten må ha, og bruke, myndighet til å stoppe store naturødeleggende prosjekter i kommunene.

RØDT VIL:

- Gi statsforvalterne økt myndighet og pålegg om å stanse store naturødeleggende prosjekter.
- Stille krav om uavhengige naturutredninger.
- Stille strengere krav til kommunal saksbehandling i arealsaker.

Kampen om å redde Oslofjorden er veldig viktig for Østfold også. Utenfor Østfold ligger Norges første marine nasjonalpark, Ytre Hvaler nasjonalpark, som blant annet inneholder et av Europas største korallrev. Flere prosjekter, som mudringen av farleden til havna i Sarpsborg, truer dette området.

Noter

1. <https://www.wwf.no/dyr-og-natur/truede-arter/truede-arter-i-norge>
2. <https://fn.no/om-fn/fns-organisasjoner-fond-og-programmer/fns-naturpanel-ipbes>
3. <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/meld.-st.-35-20232024/id3054780/>
4. <https://www.naturpress.no/2024/09/27/kan-ikke-ta-dette-med-til-naturtoppmotet/>
5. <https://www.aftenposten.no/okonomi/i/z7jKM5/regjeringen-aapner-for-mer-vindkraft-paa-land>
6. <https://www.nrk.no/nordland/flertall-pa-stortinget-for-a-apne-for-gruvedrift-pa-havbunnen-1.16663872>
7. <https://www.aftenposten.no/norge/i/xmdGXX/stortinget-stemte-for-kraftutbygging-i-vernede-vassdra>
8. <https://hoyre.no/troms/aktuelt/hoyre-vil-gi-mer-frihet-og-mindre-statlig-styring/>
9. <https://www.frp.no/nyheter/lokalt/frp-tar-et-oppgjor-med-planbyrakratiet-vi-vil-ha-frihet-ikke-flere-skraverte-diktatursoner>
10. <https://www.nrk.no/vestland/staten-far-kritikk-for-a-bremse-utviklinga-av-fornybar-energi-i-noreg-1.17420511>
11. <https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/kraft-og-industriloft-for-finnmark/id2990581/>
12. Sammenstilling av planområdene i vindkraftanleggene som har vært på høring. NVE mener at hele planområdet må regnes som «direkte påvirket areal», blant annet fordi det er «relevant for forståelsen av å oppholde seg inne i vindkraftverket».
13. https://nibio.brage.unit.no/nibio-xmlui/bitstream/handle/11250/2468897/20_Finnmark.pdf?sequence=1&isAllowed=y
14. <https://www.nina.no/Aktuelt/Nyheter/article/vindkraft-p-229-land-ivaretar-i-liten-grad-viktig-natur>
15. https://www.nrk.no/trondelag/stortinget-stemmer-over-elektrifisering-av-melkoya_-haltenbanken-og-andre-olje-og-gassfelt-1.17405020
16. <https://naturvernforbundet.no/fakta-om-nussirs-kobbergruve-ved-repparfjorden/>
17. <https://naturvernforbundet.no/oppdrettsanlegg-ma-tettes-eller-stenges/>
18. <https://www.folkebladet.no/nyheter/i/8q5r1x/dramatisk-luseoekning-i-midt-troms-vi-har-aldri-sett-lignende-sier-forsker>
19. https://www.nrk.no/tromsogfinnmark/27.000-laks-romte-fra-mowis-oppdrettsanlegg-i-dyroy-_litt-over-700-er-fanget-1.17316658
20. <https://www.nordlys.no/i-dette-anlegget-dor-fisken-som-fluer-mattilsynet-griper->

inn/s/5-34-2112829

21. <https://www.wwf.no/nyheter/flertall-i-norge-mot-oljeboring-i-lofoten-vesters%C3%A5len-og-senja>
22. https://www.nrk.no/nordland/landsmote-i-hoyre_-foreslar-a-apne-lofoten-og-vesteralen-for-olje-og-gass-1.17334615?fbclid=IwY2xjawJOHuhleHRuA2FlbQIxMAABHeuUglatZ_0lBuzHUhr-M4kRDamZKlW0c8AuJsGgGuKLHuB7dDhCwYv58A_aem_GkSWj9_CYpTNUZuSfyNMGA
23. <https://www.nrk.no/nordland/regjeringen-tillater-oljeutvinning-pa-traenarevet-1.17221929>
24. <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/meld.-st.-21-20232024/id3032474/>
25. <https://www.aftenposten.no/norge/politikk/i/0QWdLE/statkraft-ville-droppe-de-omstridte-vindturbinene-paa-fosen-de-snudde-etter-massivt-press-fra-stortinget>
26. <https://e24.no/energi-og-klima/i/1kAMrl/statkraft-avlyser-vindkraftinvesteringer-paa-11-mrd>
27. <https://www.dn.no/vindkraft/fosen/kraft/sender-regningen-til-folket/1-1-5585898>
28. <https://www.nrk.no/trondelag/nordic-wind-kartlegger-for-mer-vindkraft-i-sor-fosen-sijtes-beiteomrader-paa-fosen-1.16924341>
29. <https://naturvernforbundet.no/slar-alarm-om-utbygging-i-verna-vassdrag/>
30. <https://www.bt.no/politikk/i/8qVrVG/nve-topp-neppe-stort-potensial-for-kraftutbygging-i-vernede-vassdrag>
31. <https://ntnuopen.ntnu.no/ntnu-xmlui/handle/11250/3133253>
32. <https://www.sognavis.no/han-vil-heller-ha-kjernekraft-enn-vindkraft-i-ardal-eg-kan-gjerne-sova-vegg-i-vegg-med-det/s/5-115-1313648>
33. <https://jaktogfiske.njff.no/naturkrise-reportasje-villrein/der-vindkraften-truer-villreinen/266236>
34. <https://villrein.no/kvalitetsnorm/delnormtrelaerdalaardal/>
35. <https://www.tv2.no/nyheter/innenriks/overveldet-av-oppmotet/17335916/>
36. <https://naturvernforbundet.no/hordaland/kraftlinje-samnanger-kollsnes/>
37. <https://www.bt.no/nyheter/lokalt/i/g7A31L/lo-i-vestland-sa-nei-til-hordfast>
38. <https://naturvernforbundet.no/gruveplanene-i-eigersund-ma-skrinlegges/>
39. <https://www.stortinget.no/no/Saker-og-publikasjoner/Sporsmal/Skriftlige-sporsmal-og-svar/Skriftlig-sporsmal/?qnid=105116>
40. <https://www.stortinget.no/no/Saker-og-publikasjoner/Sporsmal/Skriftlige-sporsmal-og-svar/Skriftlig-sporsmal/?qnid=105116>
41. <https://www.dalane-tidende.no/dn-med-norge-mineraler-avsloring-aksjer-er-solgt-med-logner-om-tilskudd-tillatelse-og-garantier/s/5-101-778547>
42. <https://www.motvind.org/post/moifjellet-statkrafts-fors%C3%B8ker-%C3%A5->

- bygge-vindkraft-der-det-f%C3%B8r-er-blitt-avsl%C3%A5tt-pga-naturhensyn
43. <https://www.aftenbladet.no/okonomi/i/WRE9Eg/forsvaret-om-vindkraftplaner-i-bjerkreim-svekker-norges-forsvarsevne>
44. <https://vind.no/artikkel/hvordan-blir-utbyggingen-av-andre-generasjons-vindkraft>
45. <https://www.stortinget.no/no/Saker-og-publikasjoner/Sporsmal/Skriftlige-sporsmal-og-svar/Skriftlig-sporsmal/?qnid=95460>
46. https://publikasjoner.nve.no/rapport/2025/rapport2025_10.pdf
47. <https://www.nettavisen.no/okonomi/strid-om-datasentre-hinsides-all-fornuft/s/5-95-2422034>
48. https://www.europower.no/nyheter/na-ryker-kraftbalansen-datasentrene-etterspor-ti-ganger-mer-strom-enn-antatt/2-1-1847441?mc_cid=fb470738c1&mc_eid=3bd02352b2&utm_campaign=2025-07-23&utm_content=daily&utm_medium=email&utm_source=email_campaign&utm_term=europower
49. <https://www.regjeringen.no/no/tema/klima-og-miljo/friluftsliv/innsiktsartikler-friluftsliv/strandsonen/id2076261/>
50. https://www.nrk.no/sorlandet/xl/strandsonen-bygges-ned_-bit-for-bit-1.17219154
51. <https://www.sivilombudet.no/wp-content/uploads/2021/01/Temrapport-Sivilombudsmannens-undersokelser-av-dispensasjoner-i-strandsonen.pdf>
52. <https://www.dagsavisen.no/debatt/strandsonen-er-under-hardt-press/4878408>
53. <https://www.ssb.no/natur-og-miljo/areal/statistikk/byggeaktivitet-i-strandsonen>
54. <https://www.miljodirektoratet.no/aktuelt/nyheter/2025/juni/brygger-truer-livet-i-oslofjorden>
55. <https://naturkampen.sabima.no/>
56. <https://kommunikasjon.ntb.no/pressemelding/18086722/planlegger-utbygging-av-4000-km?publisherId=17847187&lang=no>
57. <https://www.nina.no/Om-NINA/Aktuelt/Nyheter/article/hvor-mye-plass-har-vi-satt-av-til-hytter-i-norge>
58. <https://www.ssb.no/natur-og-miljo/areal/statistikk/arealbruk-og-arealressurser/artikler/store-arealreserver-til-fritidsbebyggelse>
59. <https://www.nrk.no/innlandet/planlagt-hyttebygging-truer-naturskogen-1.17393553>
60. <https://norskfriluftsliv.no/aktuelt/sp%C3%B8rreunders%C3%B8kelser/8-av-10-mener-dagens-hyttebygging-p%C3%A5-virker-natur-og-naturopplevelser-negativt>
61. <https://naturkampen.sabima.no/fylke/buskerud>
62. <https://www.vg.no/nyheter/i/1yRGB/disse-hyttekommunene-vokser-raskest>
63. <https://naturvernforbundet.no/buskerud/innspel-til-nesbyen-kommune-om-ny-hyttebygging-pa-ovre-foss-i-nesbyen/>
64. <https://www.forskning.no/forurensning-klimaendringer-miljoovervakning/>

hvordan-star-det-til-med-mjosa/2510074

65. <https://bellona.no/nyheter/miljogifter/1999-12-brev-til-sft-om-dumpet-ammunisjon-i-mjosa>

66. <https://www.tu.no/artikler/ffi-mye-mer-ammunisjon-enn-tidligere-antatt-er-dumpet-i-mjosa/530573>

67. <https://www.nrk.no/innlandet/forsvarsdepartementet-palegges-a-overvake-vannkvaliteten-i-mjosa-og-kartlegge-mer-av-bunnen-1.16941464>

68. <https://www.stortinget.no/no/Saker-og-publikasjoner/Sporsmal/Skriftlige-sporsmal-og-svar/Skriftlig-sporsmal/?qnid=105074>

69. <https://www.miljodirektoratet.no/aktuelt/nyheter/2025/juni/brygger-truer-livet-i-oslofjorden/>

70. <https://www.miljodirektoratet.no/publikasjoner/2025/januar-2025/gjennomforing-av-helhetlig-tiltaksplan-for-oslofjorden-rapport-for-aret-2023-2024/>

71. <https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/chemring-nobel-vil-slippe-ut-mindre-nitrogen-enn-antatt/id3076962/>

72. <https://www.stortinget.no/no/Saker-og-publikasjoner/Sporsmal/Skriftlige-sporsmal-og-svar/Skriftlig-sporsmal/?qnid=105096>

73. https://naturvernforbundet.no/content/uploads/sites/22/2025/01/Horingssvar_Aremark_ost-vindkraftverk_Naturvernforbundet-3-1.pdf

74. Inngrepsfrie naturområder eller INON-områder er i norsk forvaltning definert som områder som ligger minst 1 km fra tyngre tekniske inngrep.

75. <https://brage.nina.no/nina-xmlui/handle/11250/2687745>

76. <https://roedt.no/kraftplan>

77. <https://www.nrk.no/ostfold/konsulentfirma-endrer-rutiner-etter-nrk-saker-om-bygging-i-naturomrader-1.17151452>

78. https://www.nrk.no/dokumentar/xl/bindinger_-hogst-og-politikere-som-ikke-ante-hva-de-stemte-pa_-historien-om-inngrepet-pa-viken-park-1.16882702

79. https://www.nrk.no/dokumentar/xl/bindinger_-hogst-og-politikere-som-ikke-ante-hva-de-stemte-pa_-historien-om-inngrepet-pa-viken-park-1.16882702

